MUNI
PHARM

1. Izolace a purifikace nukleových kyselin

Klíčový krok pro další práci s DNA a RNA

Metody molekulární biologie pro farmaceuty

Doc. RNDr. Jan Hošek, Ph.D.
hosek@mail.muni.cz

Ústav molekulární farmacie
FaF MU

Užitečné odkazy

- BioTechniques
  - The International journal of Life Science Methods
  - http://www.biotechniques.com/
- Reseach Gate
  - http://www.researchgate.net/
- BitesizeBio
  - Brainfood for biolologists
  - http://bitesizebio.com/
- Journal of Visualized Experiments (JoVE)
  - http://www.jove.com/

MUNI PHARM

Cíl izolace a purifikace NA

Získat NA v nativním stavu z přirozeného materiálu v dostatečném množství a čistotě pro další analýzy

MUNI PHARM

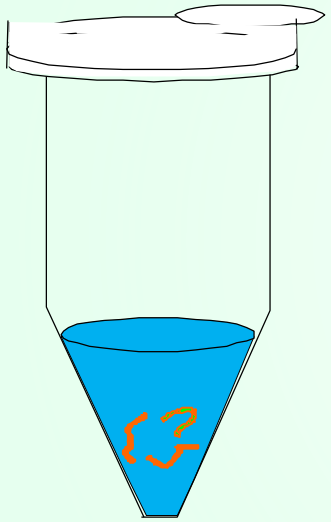

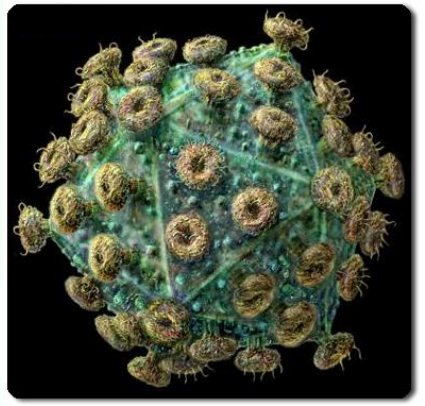

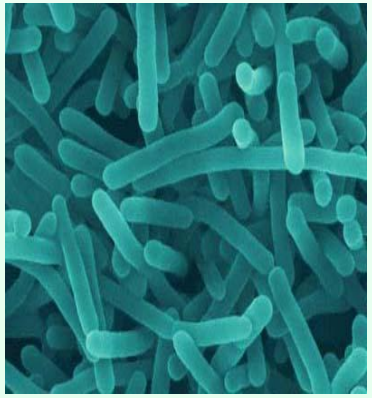

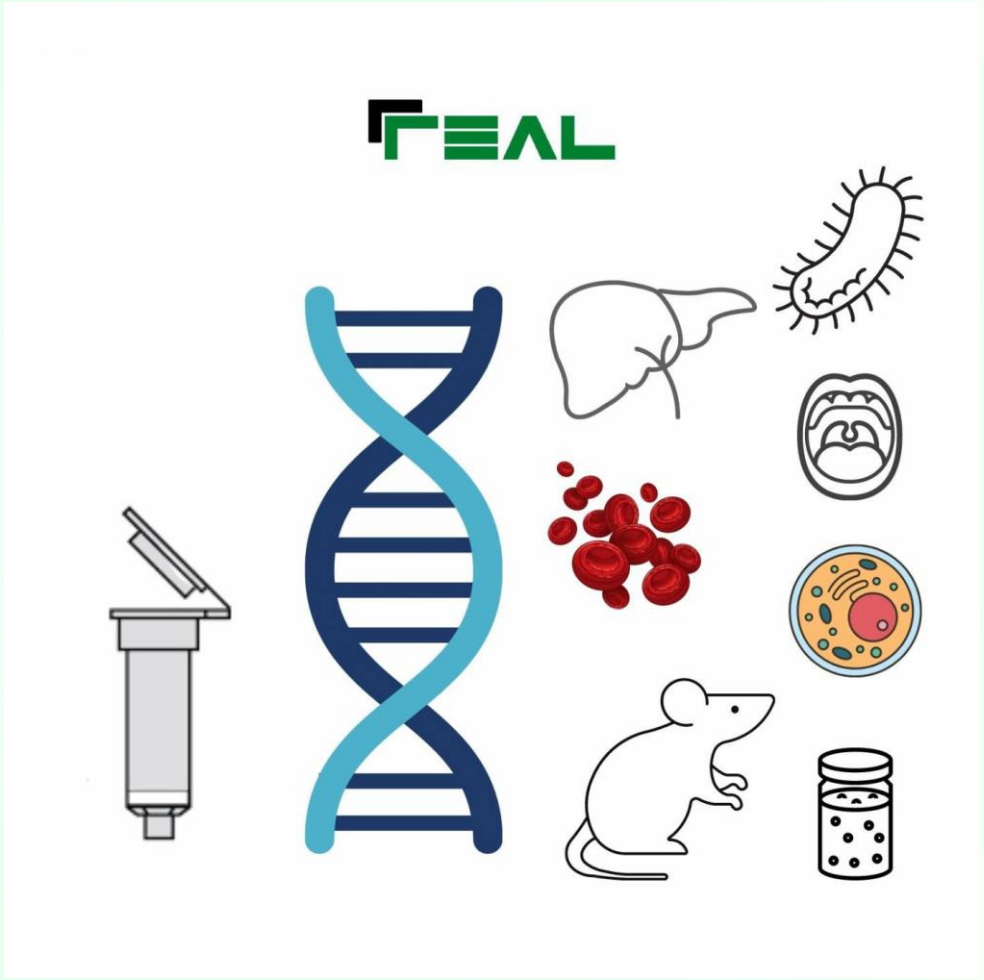

MUNI
PHARM

Obecný postup izolace NA

?

Lyze buněk a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace získané NA

MUNI PHARM

Lyze buněk a tkání - uvolnění vnitřního obsahu buněk

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

- **<u>Biologická lyze</u>**

  především využití degradačních enzymů (lysozym, proteináza K, celuláza…)

- **<u>Chemická lyze</u>**

  využití detergentů (např. laurylsíran sodný), chelatačních činidel (např. EDTA), guanidiových solí

- **<u>Fyzikální lyze</u>**

  použití varu, mražení, sonikace, drcení

Většinou kombinace více přístupů

MUNI PHARM

Lyze buněk a tkání - uvolnění vnitřního obsahu buněk

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

Homogenizace mletím

Proteináza K
Lysozym

Detergenty

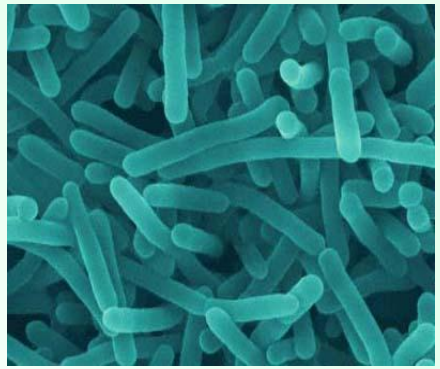

Lyze varem

Sonikace

Mražení tekutým dusíkem

Homogenizace drcením

Celuláza

Detergenty

MUNI PHARM

Stav materiálu po lyzi buněk

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

Komplexní směs

DNA, **RNA**, **lipidů**, **proteinů**,
sacharidů, uhlovodíků
a dalších nízkomolekulárních látek

Další postup:

oddělit DNA, případně RNA
od ostatních složek směsi

MUNI PHARM

Extrakce

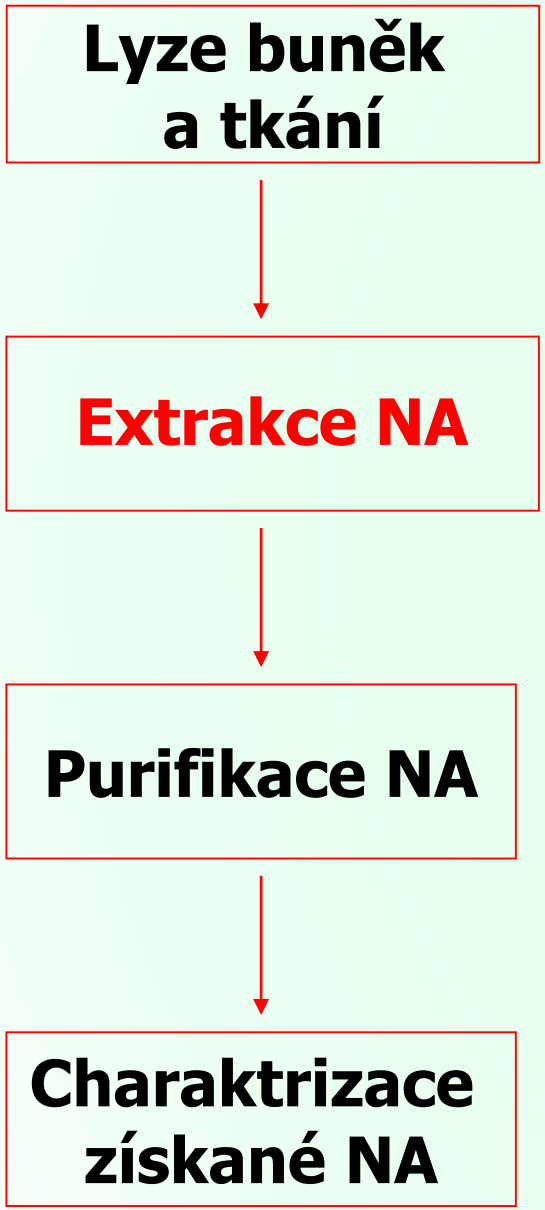

Extrakce je čistící a dělící operace, při které přechází složka ze směsi látek v kapalné či tuhé fázi do jiné kapalné fáze - rozpouštědla.

Extrakce je velmi výhodná pro izolaci tepelně nestálých látek, protože se může provádět i za laboratorní teploty nebo za chladu.

MUNI PHARM

Extrakce směsí fenol - chloroform

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

Separace proteinů a NA založená na

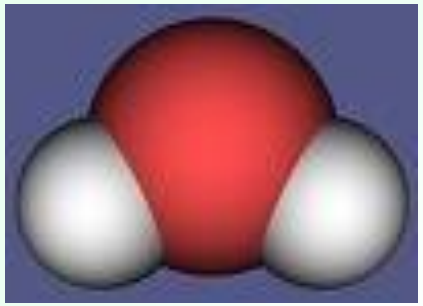

lehké vodné

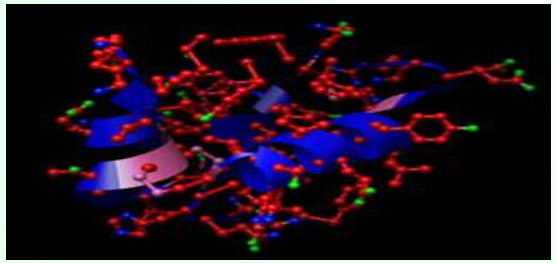

denaturaci proteinů na rozhraní

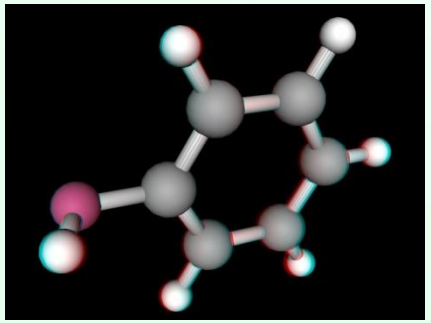

těžší organické fáze

MUNI PHARM

Obecný postup extrakce fenolem

1) Rozrušení buněčných stěn
2) Denaturace proteinů a tuků – fenol, chloroform
3) Oddělení fází centrifugací – vrstva organická (fenol), mezifáze (proteiny a zbytky buněk), vodná (NA)

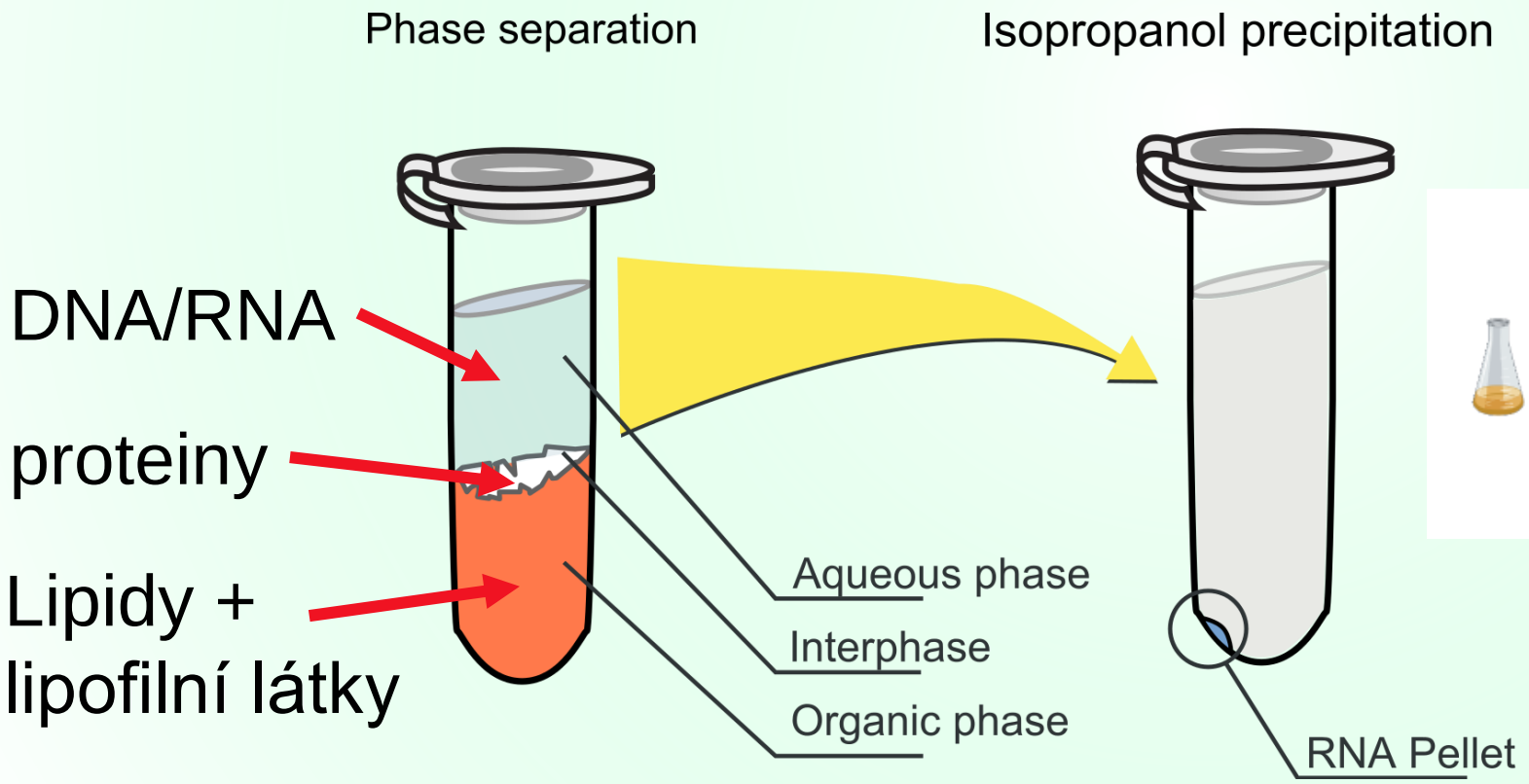

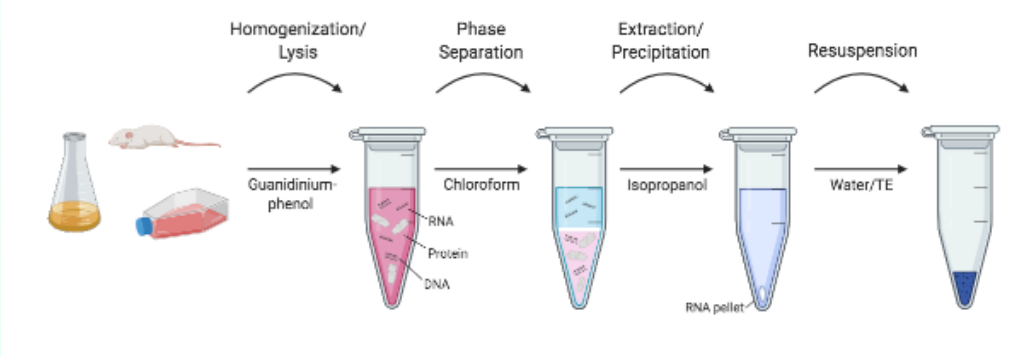

https://blog.addgene.org/rna-extraction-without-a-kit

MUNI PHARM

Princip fenolové extrakce

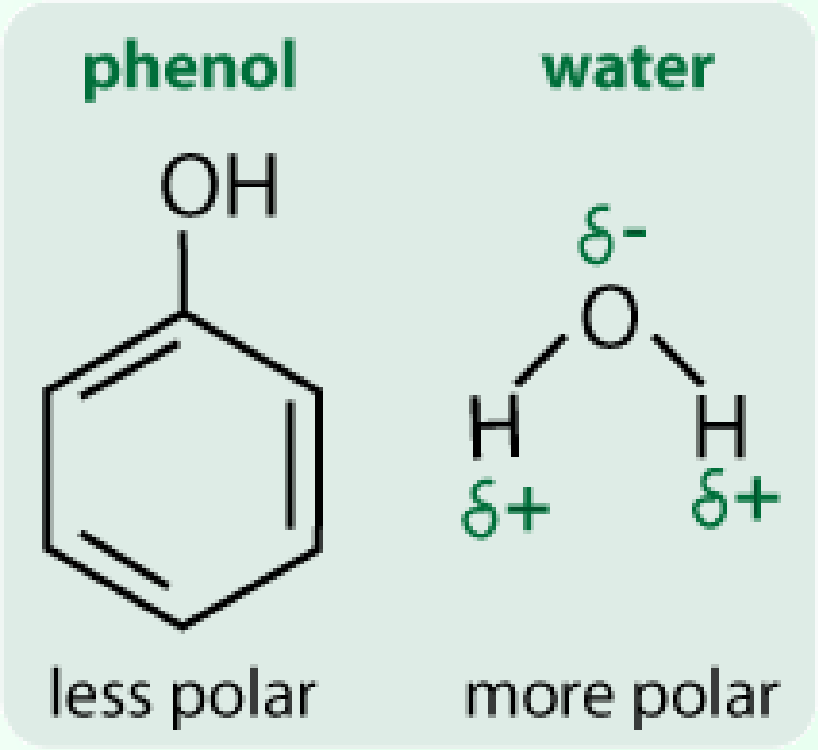

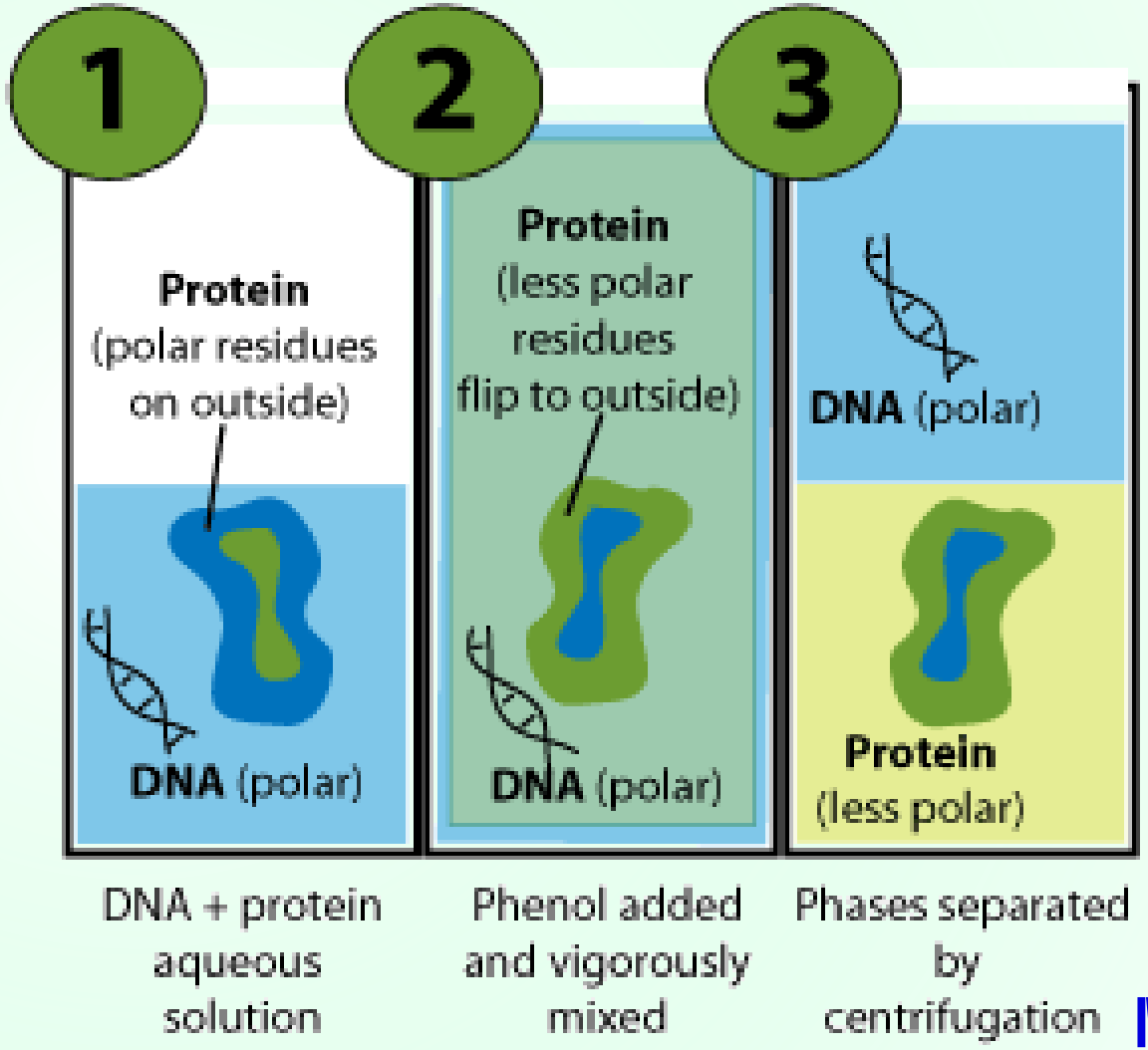

http://bitesizebio.com/

MUNI PHARM

Modifikace fenolové extrakce

Fenol ekvilibrovaný neutrálním, nebo alkalickým pufrem

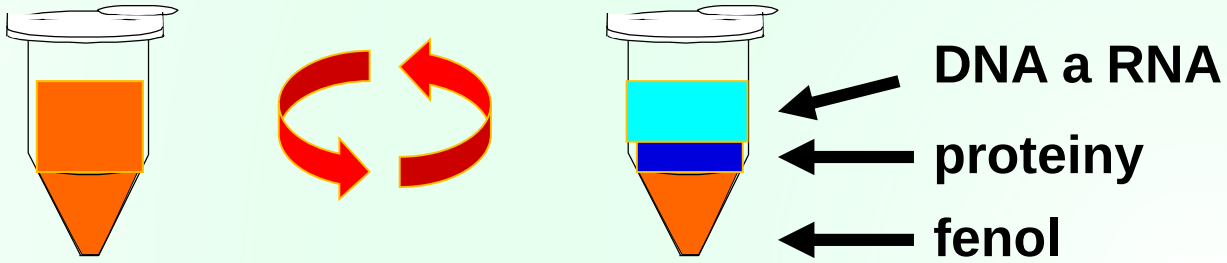

Použití kyselého fenolu

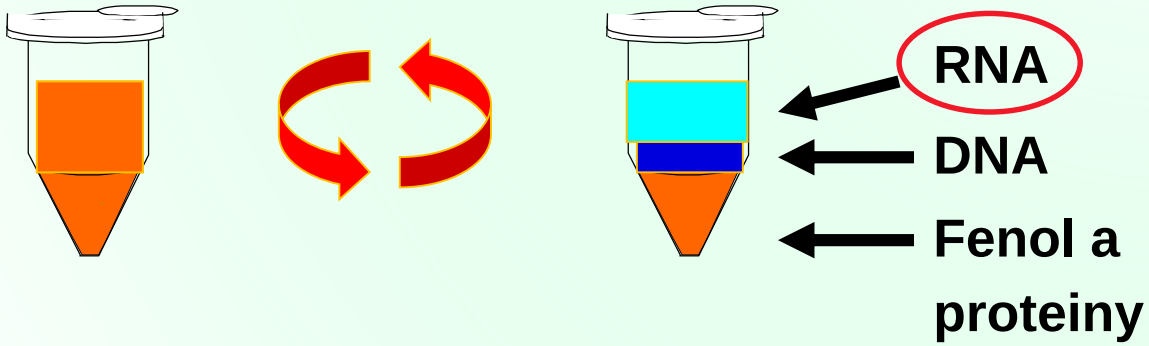

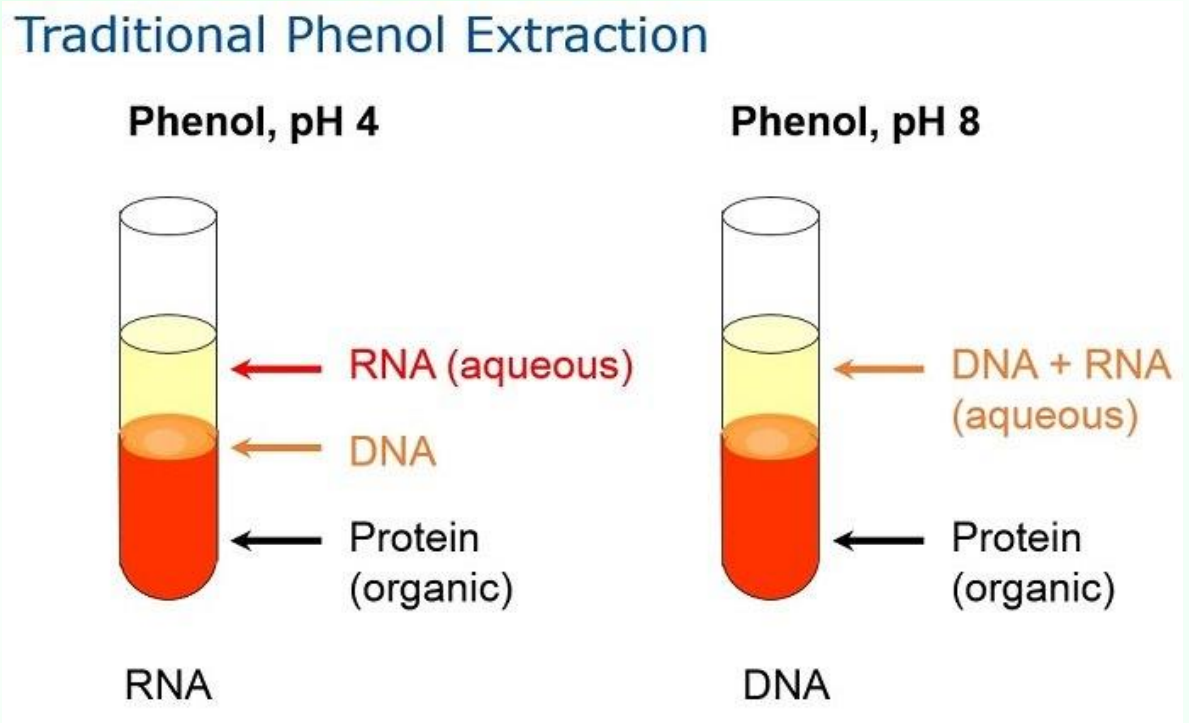

https://www.genetargetsolutions.com.au/product/5prime-phase-lock-gel/

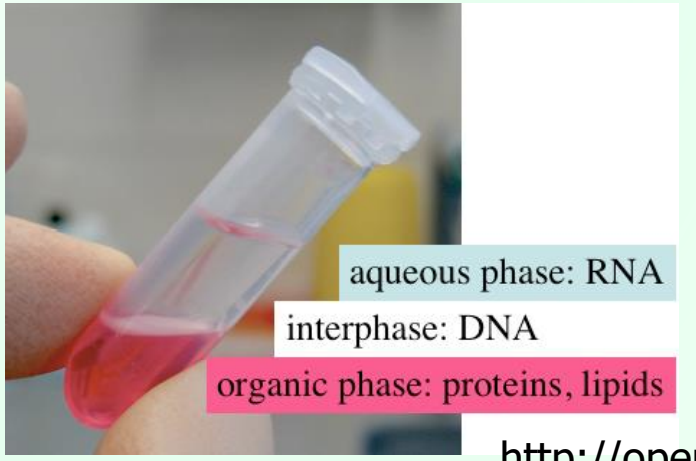

http://openwetware.org/

MUNI PHARM

Účinek kyselého fenolu

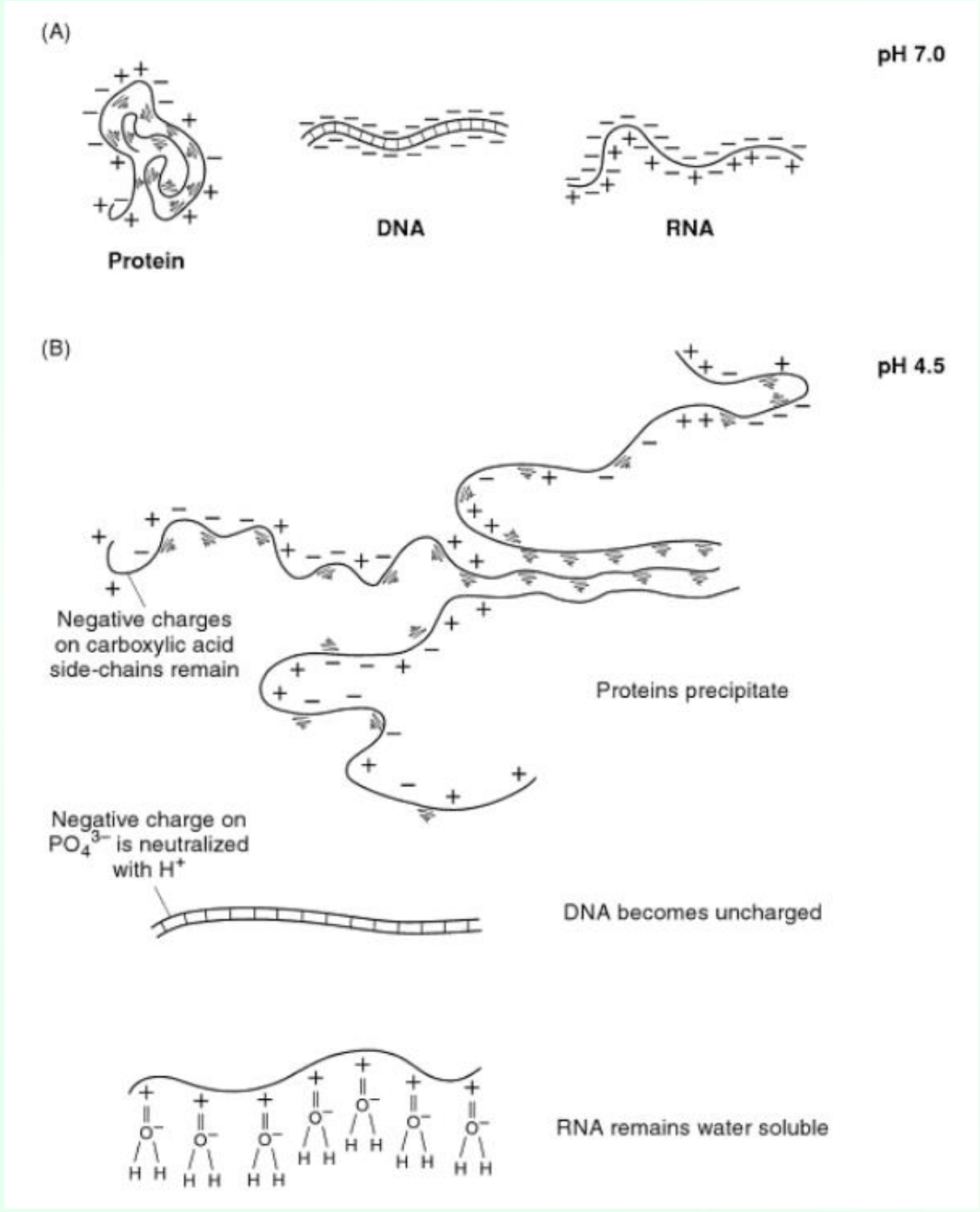

P. Zumbo, WEILL CORNELL MEDICAL COLLEGE

MUNI PHARM

Stav materiálu po extrakci

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

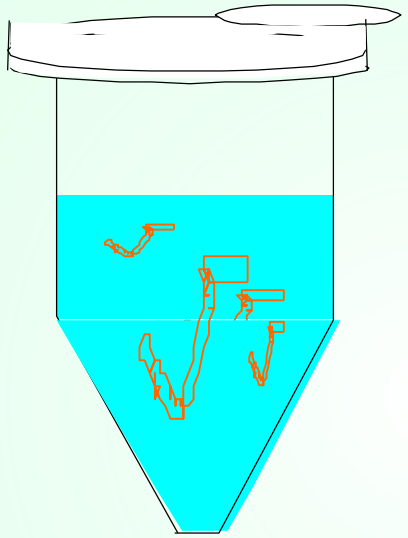

Silně zředěná DNA, RNA

Stopy chloroformu

Stopy fenolu

<u>Další postup:</u>

Zakoncentrování a purifikace NA

MUNI PHARM

Purifikace NA precipitací

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

Sráţení, jedna ze základních metod izolace a koncentrace biologických makromolekul. Do roztoku, obsahujícího požadovanou makromolekulu, se přidá určité množství precipitačního činidla (síran amonný, ethanol, aceton apod.); makromolekulární sloučenina se vysráží, aniž obvykle dojde k denaturaci. Může se proto následně znovu rozpustit a použít ve své nativní, biologicky aktivní podobě.

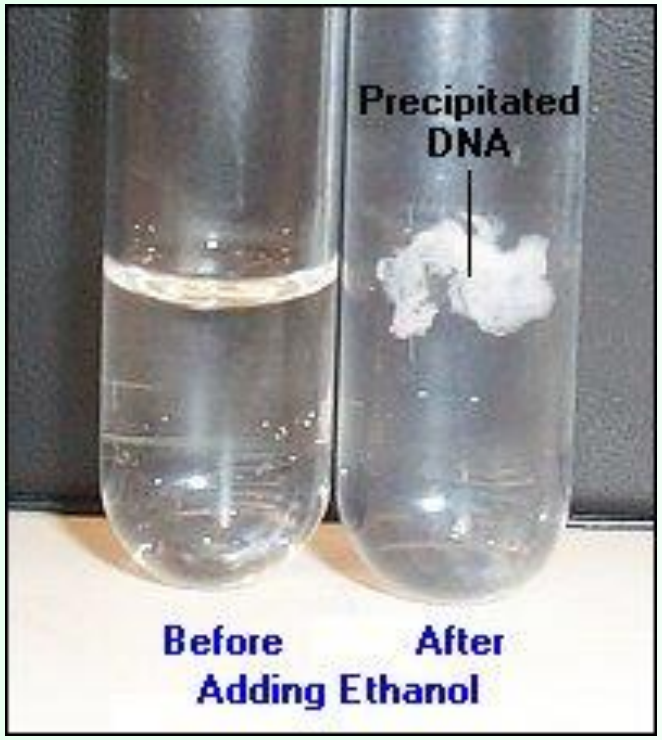

http://www.vivo.colostate.edu

MUNI PHARM

Obecný postup precipitace ethanolem

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

1) Přidání ethanolu, případně izopropanolu

2) Přidání jednomocných kationtů (K^+, Na^+...)

3) Koncentrování vzorku centrifugací (roztok zchlazený na -70ºC)

4) Promytí sedimentu NA **70% ethanolem**

5) Rozpuštění NA ve vodě

MUNI PHARM

Rozpustnost DNA ve vodě

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

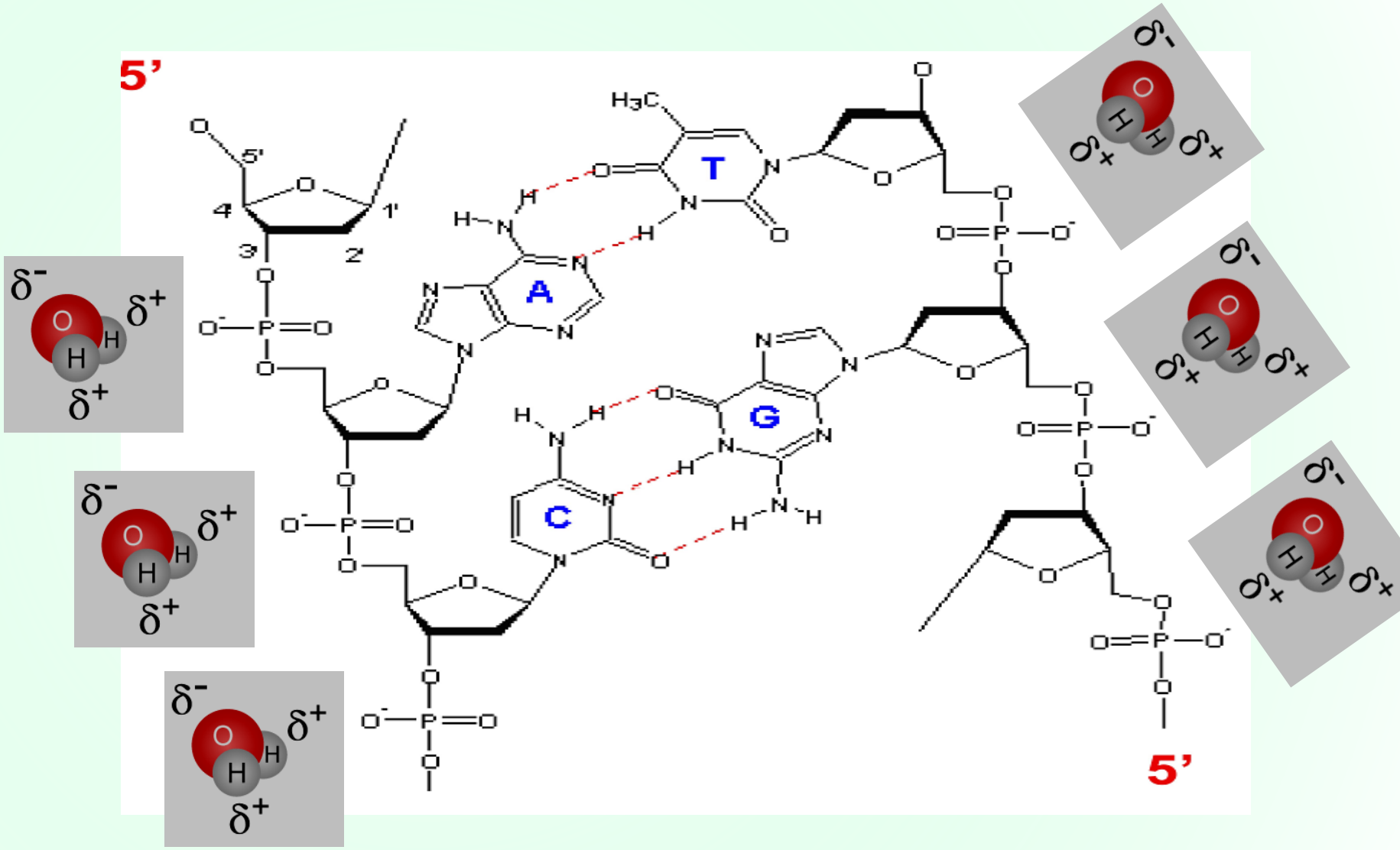

DNA JE HYDROFILNÍ

MUNI PHARM

Obecný postup precipitace ethanolem – Přidání NaCl + C_2H_5OH

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

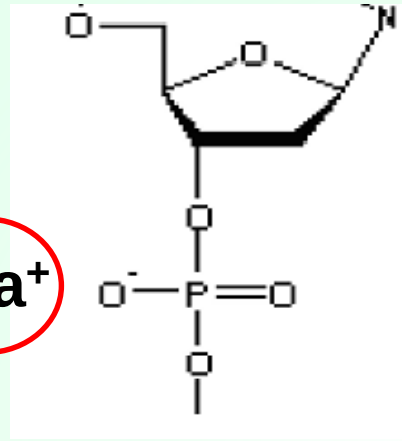

→ Snížení hydrofility DNA

↓

VYSRÁŽENÍ DNA ve vodném prostředí

Neutralizace PO^{3-}

↑ **Na^+**

← **C_2H_5OH**

Nízká dielektrická konstanta

Cl^- ← **NaCl**

MUNI PHARM

Obecný postup precipitace - DOKONČENÍ

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

3) Koncentrování vzorku centrifugací (roztok zchlazený na -70ºC)

4) Promytí sedimentu NA od zbytků solí 70% ethanolem a odpaření ethanolu teplem

5) Rozpuštění NA ve vodě (přídavek EDTA, případně Tris-HCl)

Nativní NA koncentrovaná v malém objemu vodného roztoku

MUNI PHARM

Purifikace NA chromatografií

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

- Konkrétně se jedná o preparativní, afinitní sloupcovou chromatografii
- Kolona obsahuje sorbent (matrici) schopnou specificky vázat zvolenou látku (NA)
- Je používána pro přípravu většího množství čistých molekul

MUNI PHARM

Purifikace NA chromatografií

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

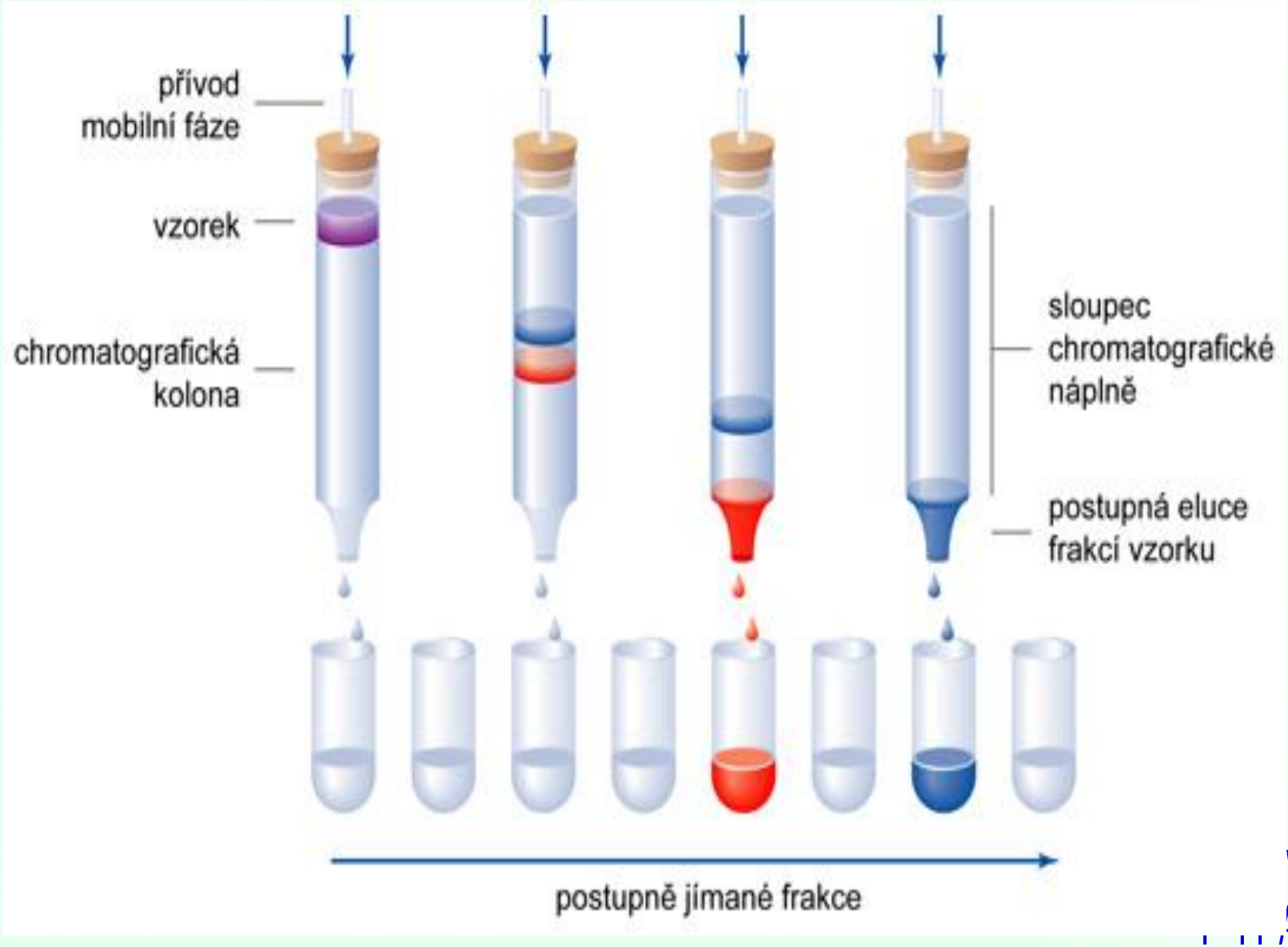

Komerční chromatografie pro izolaci NA
- spin columns -

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

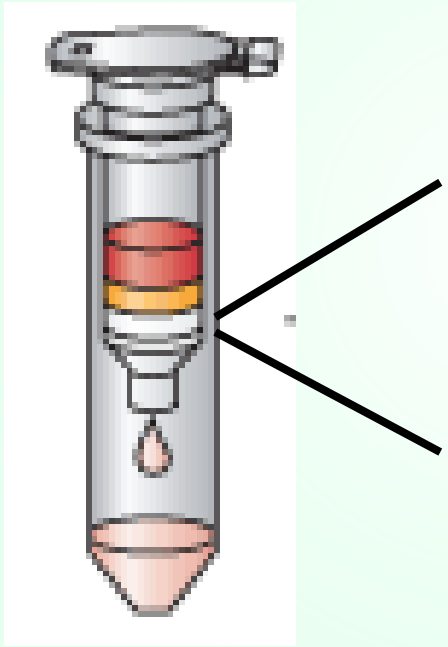

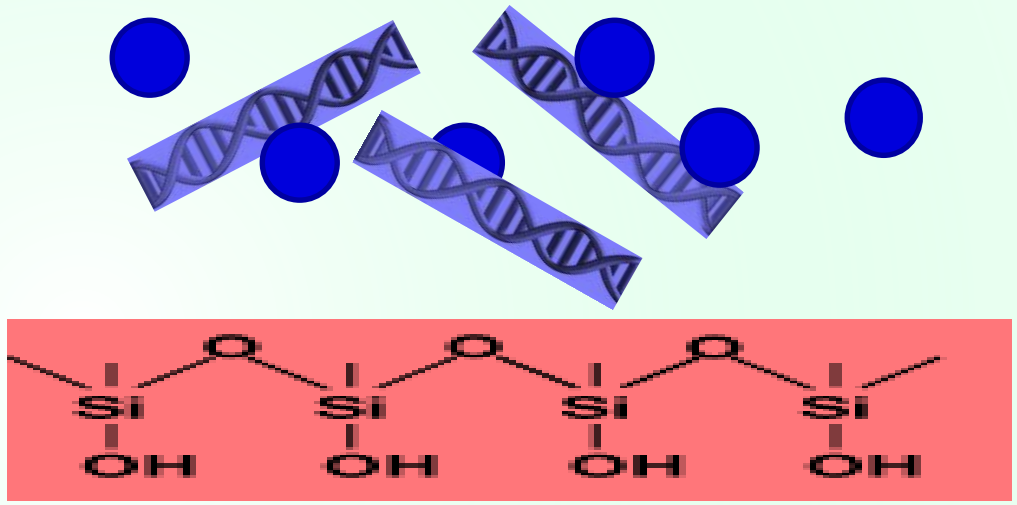

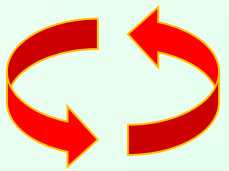

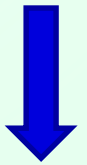

MUNI PHARM

Komerční chromatografie pro izolaci NA
- spin columns -

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

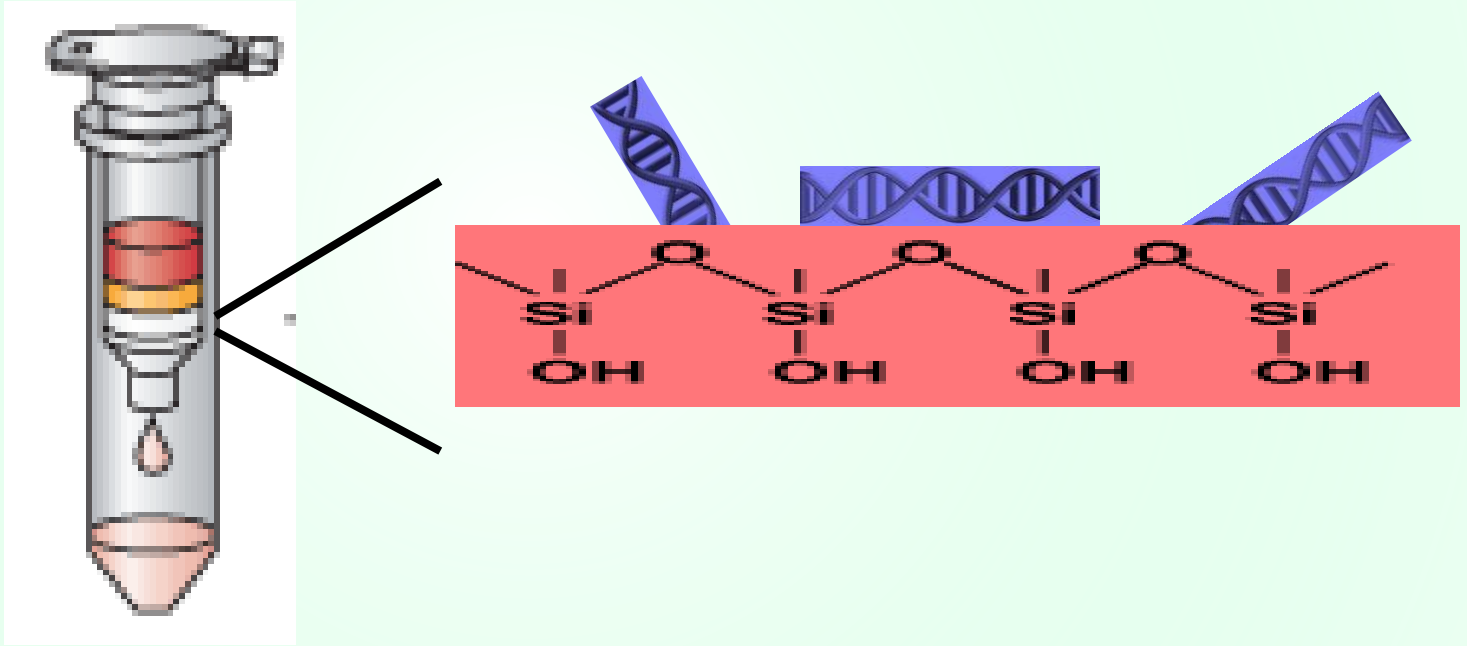

MUNI PHARM

Jak se DNA váže na membránu

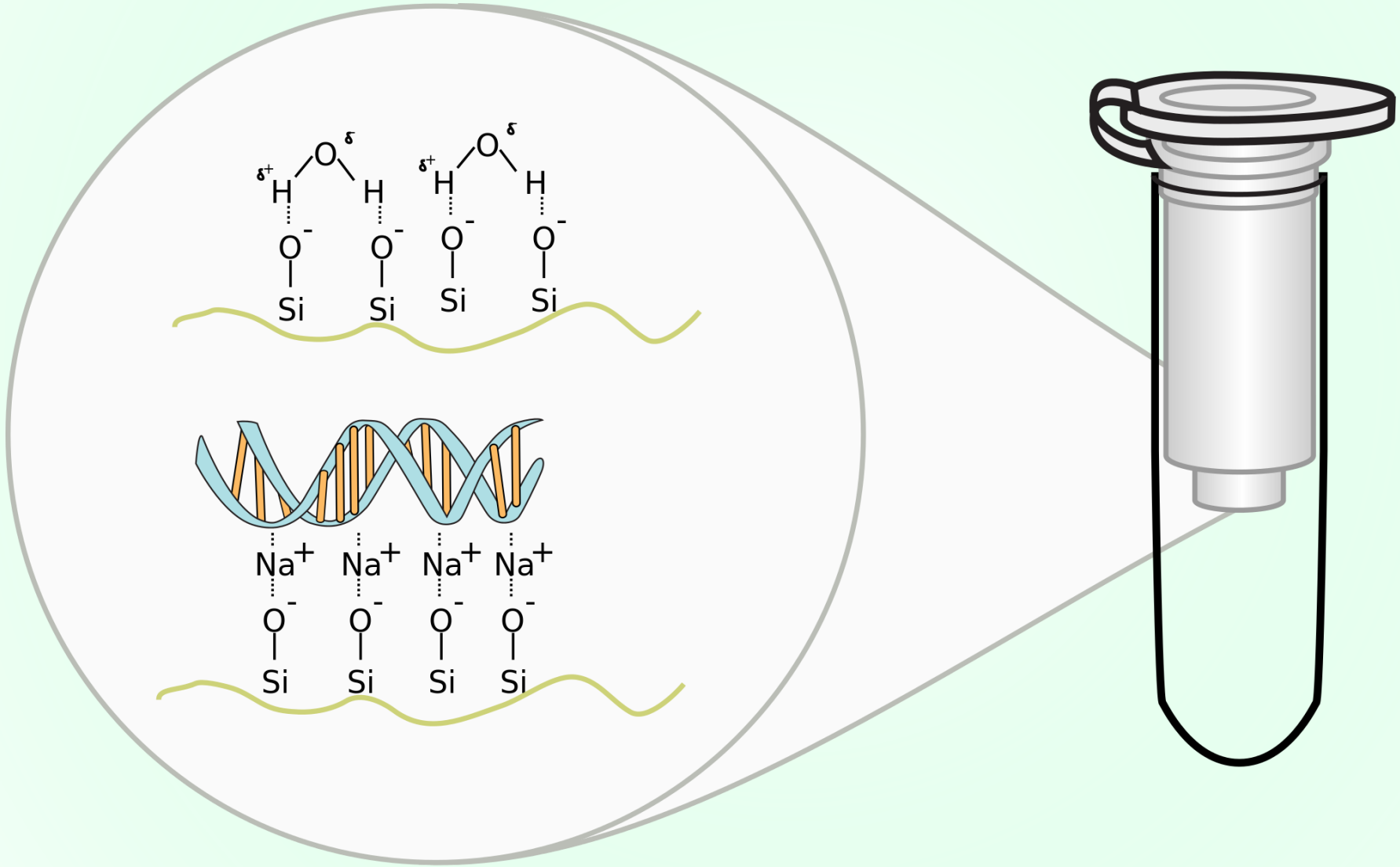

en.wikipedia.org

MUNI PHARM

Komerční chromatografie pro izolaci NA
- spin columns -

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

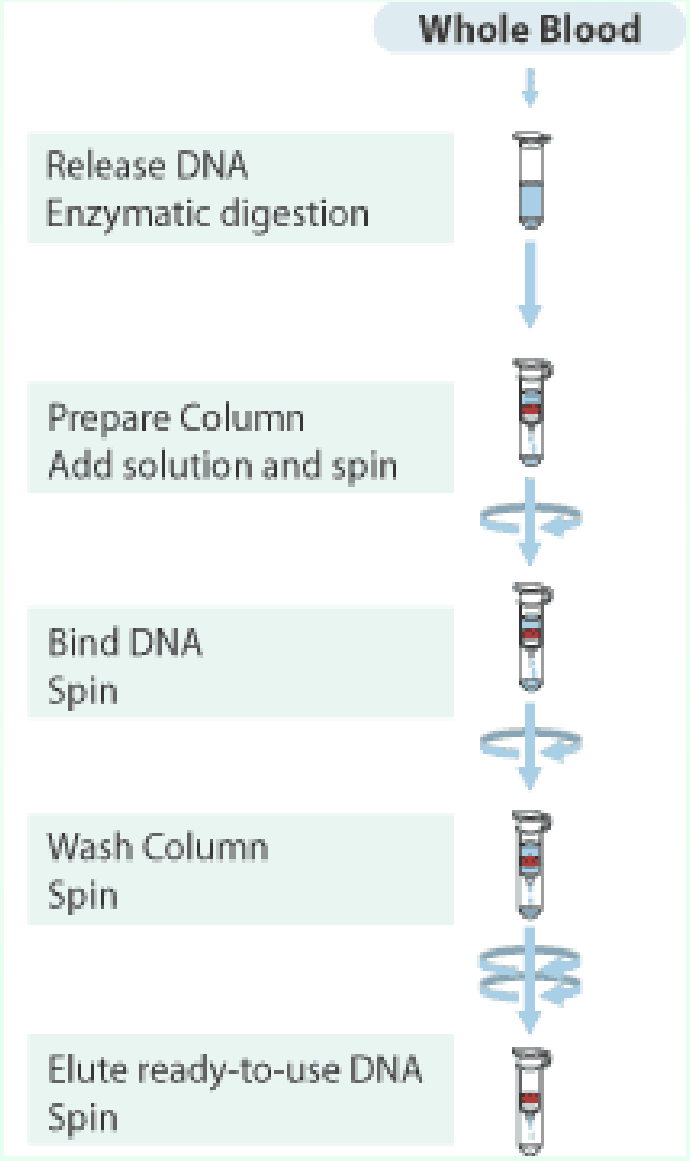

MUNI PHARM

Izolace DNA magnetickými kuličkami

- DNA se váže na povrch magnetických kuliček
- Povrch kuliček může být potažen:
  - Iontoměničovým polymerem polymerem, např. diethylaminoethyl (DEAE)
  - Silica

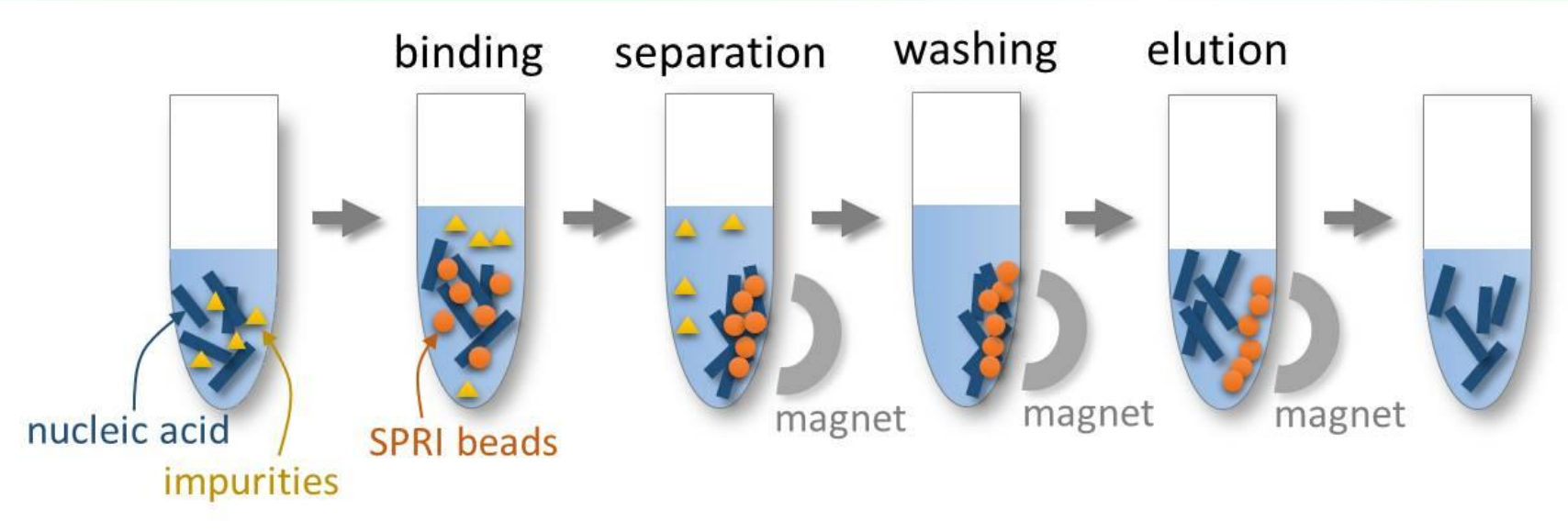

https://nucleusbiotech.com/produkt-kategorie/ngs/magnetic-beads-for-dna-and-rna-purification/

http://www.diagenode.com/

MUNI PHARM

Magnetické kuličky - protokol

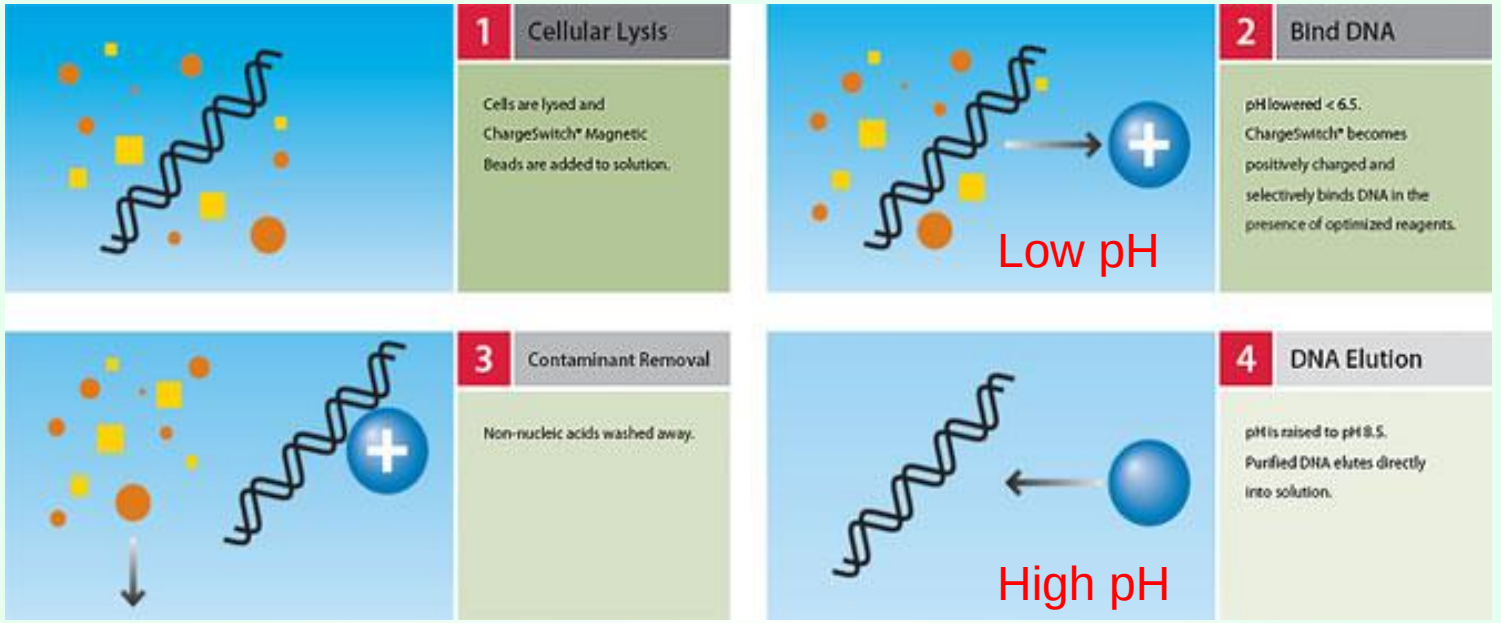

http://bitesizebio.s3.amazonaws.com/

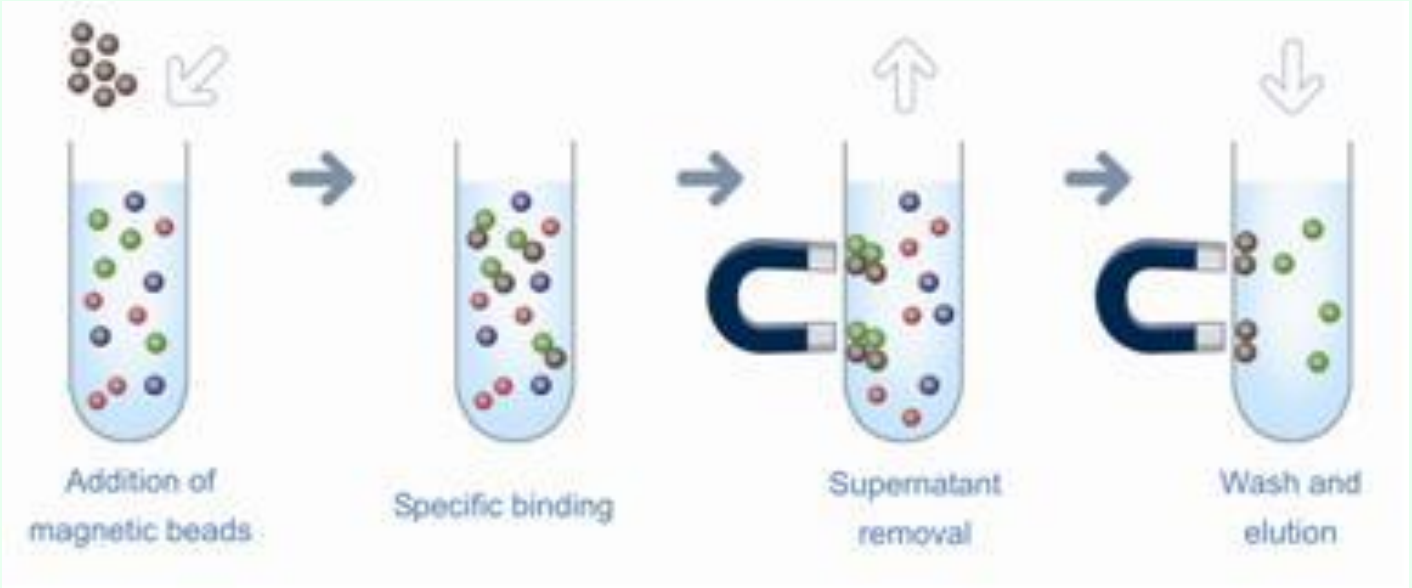

http://blog.labplanet.com/

MUNI PHARM

Izolace plasmidů alkalickou denaturací

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

- Jedna z metod pro oddělení plasmidů od chromozomové DNA v extraktech bakteriálních buněk
- Využívá rozdílné afinity DNA řetězců k denaturaci za vysokého pH v závislosti na jejich konformaci a stavu
- Pro izolaci plasmidů je možno použít komerční „spin column“ izolační postupy

MUNI PHARM

Izolace plasmidů alkalickou denaturací
- princip metody -

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

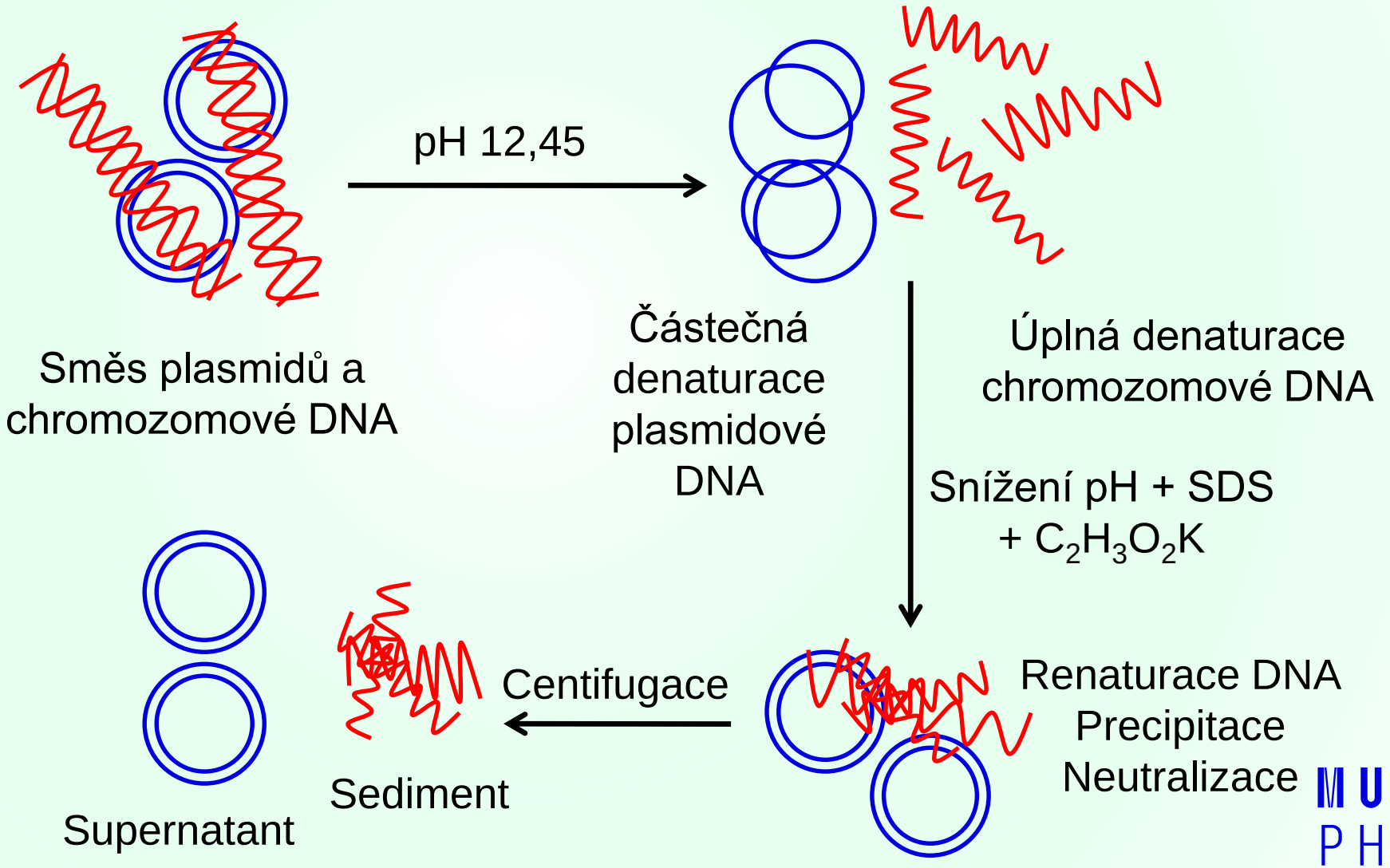

MUNI PHARM

Charakterizace izolátu NA

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

Důležitou charakteristikou izolované NA je:

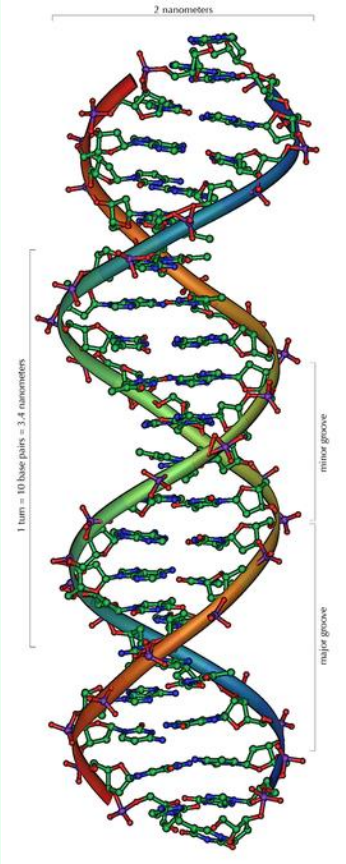

Koncentrace

Čistota

MUNI PHARM

Charakterizace NA spektrofotometrií

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

- **NA absorbují UV záření s maximem v oblasti 260 nm**
- **optická hustota odpovídá koncentraci**
- **absorbance je možno měřit při různých vlnových délkách (230 nm – 320 nm)**
- **podíl absorbancí = čistota vzorku**

MUNI PHARM

Spektrum absorbance NA

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

Kterou částí NA absorbuje UV záření?

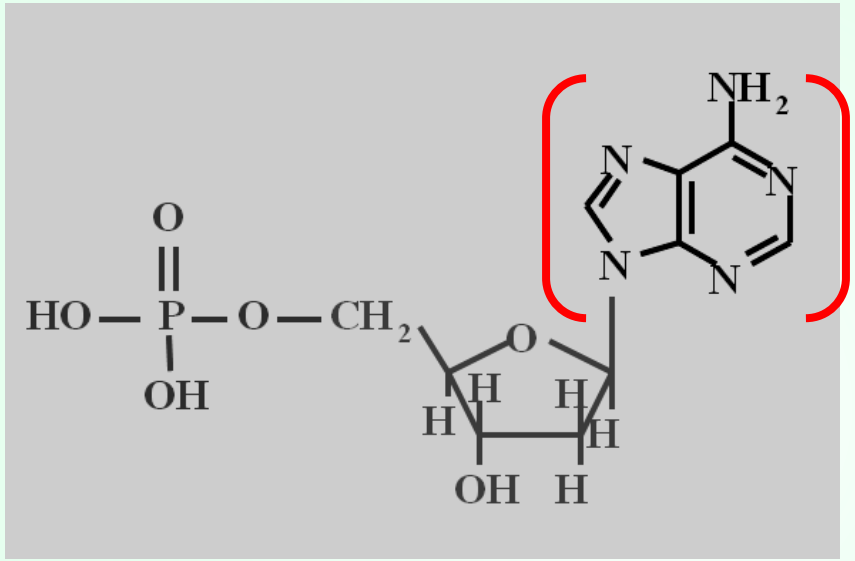

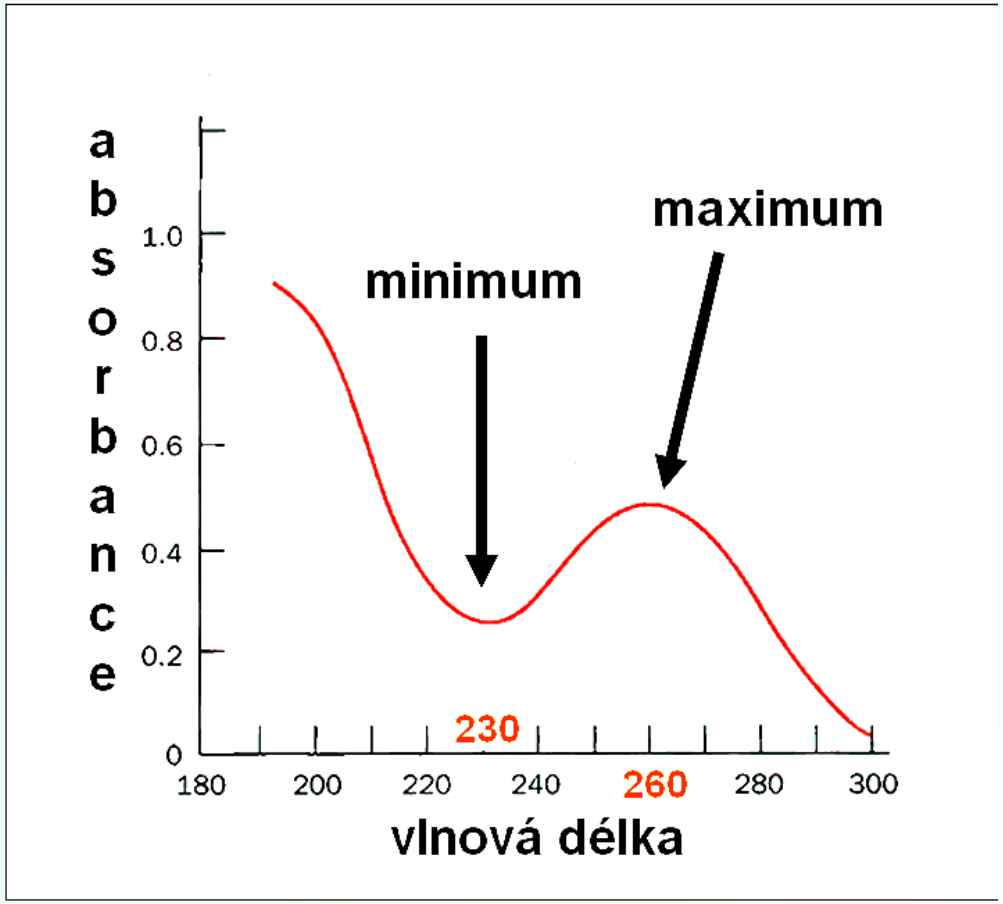

Optická hustota odpovídá koncentraci

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

A_{260} = 1,0 (v 1 cm kyvetě)

dsDNA ~ 50 µg/ml

ssDNA ~ 33 µg/ml

ssRNA ~ 40 µg/ml

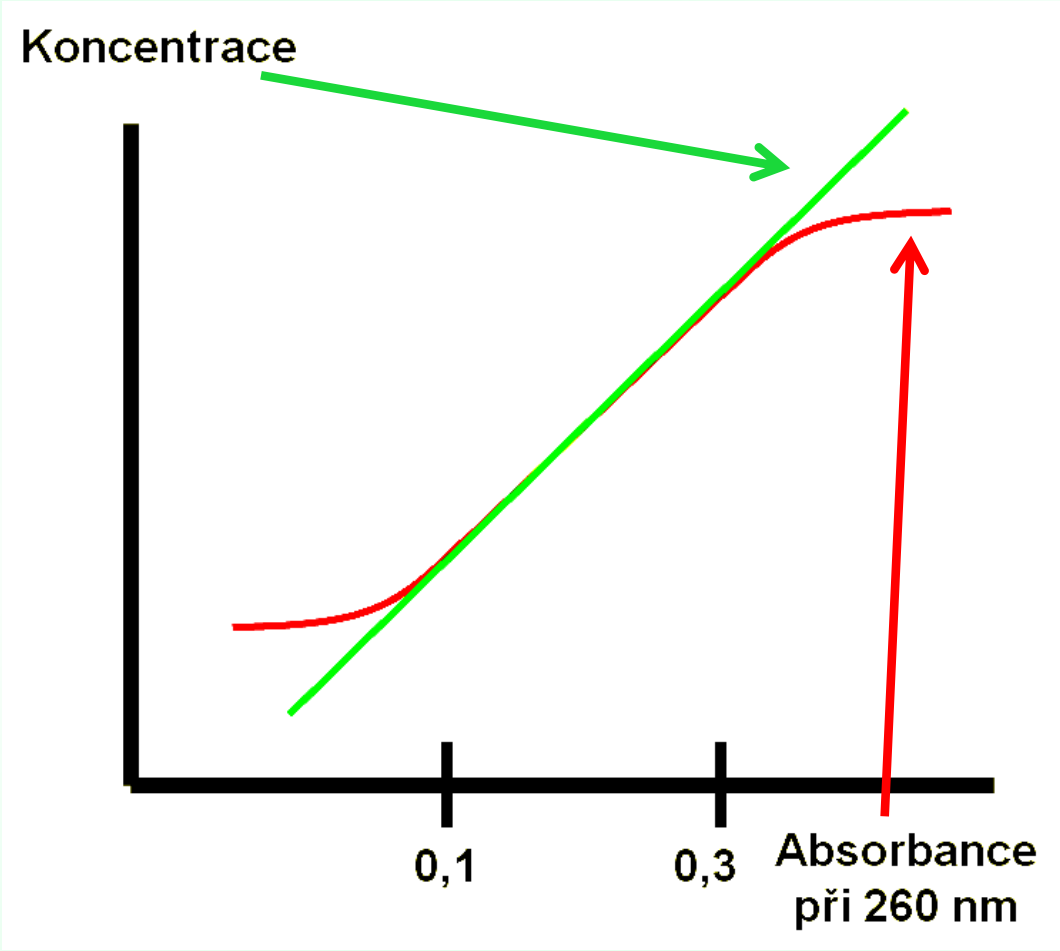

Závislost absorbance na koncentraci je lineární při A_{260} = 0,1 až 0,3

(novější přístroje mají vyšší rozsah !!)

MUNI PHARM

Optická hustota odpovídá koncentraci - praktický význam -

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

Je-li absorbance příliš NÍZKÁ (pod 0,1), odečtete na křivce koncentraci VYŠŠÍ, než ve skutečnosti je.

Koncentraci DNA Nadhodnocujete

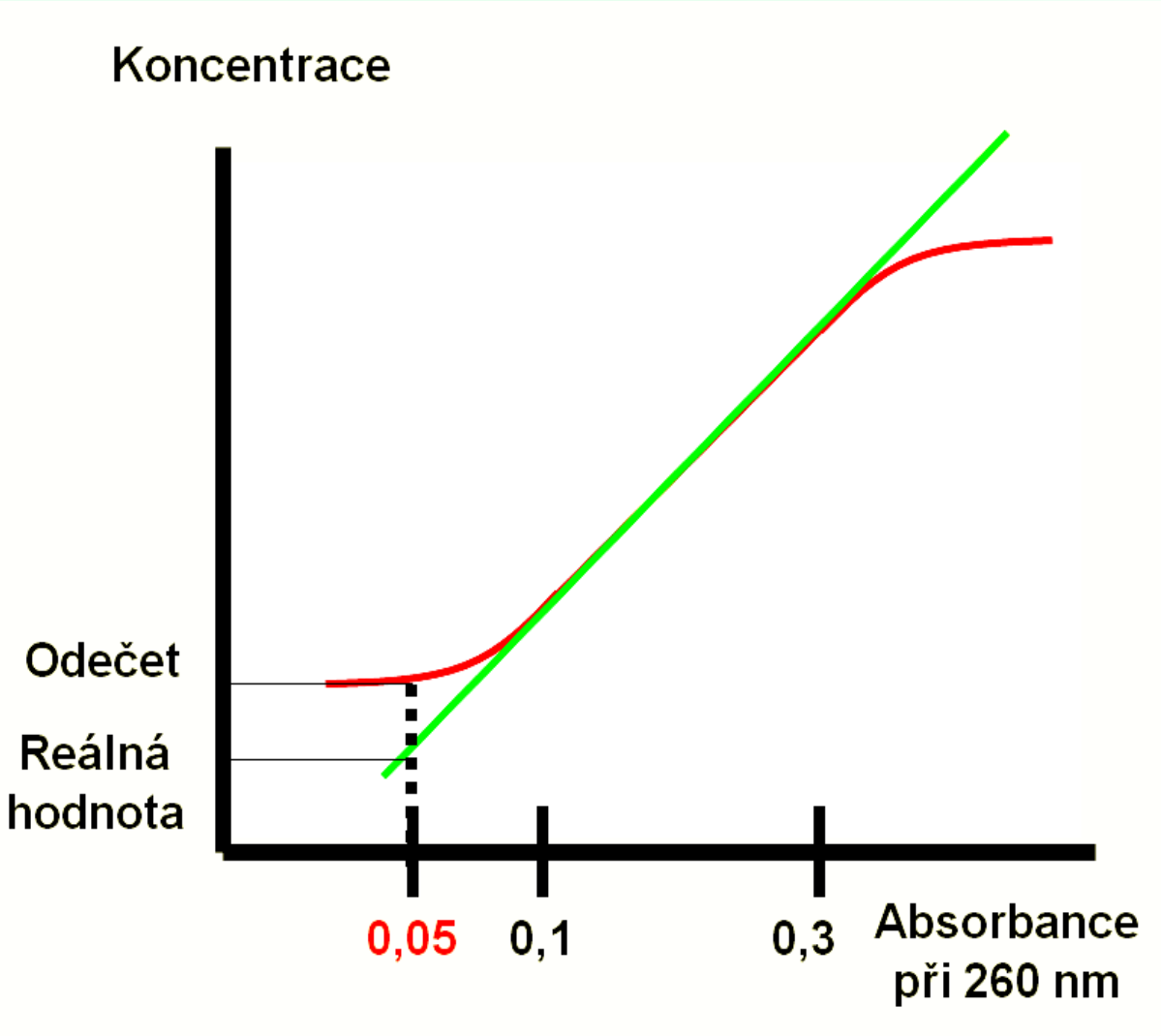

Optická hustota odpovídá koncentraci - praktický význam -

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

Je-li absorbance příliš VYSOKÁ (nad 0,3), odečtete na křivce koncentraci NIŽŠÍ, než ve skutečnosti je.

Koncentraci DNA Podhodnocujete

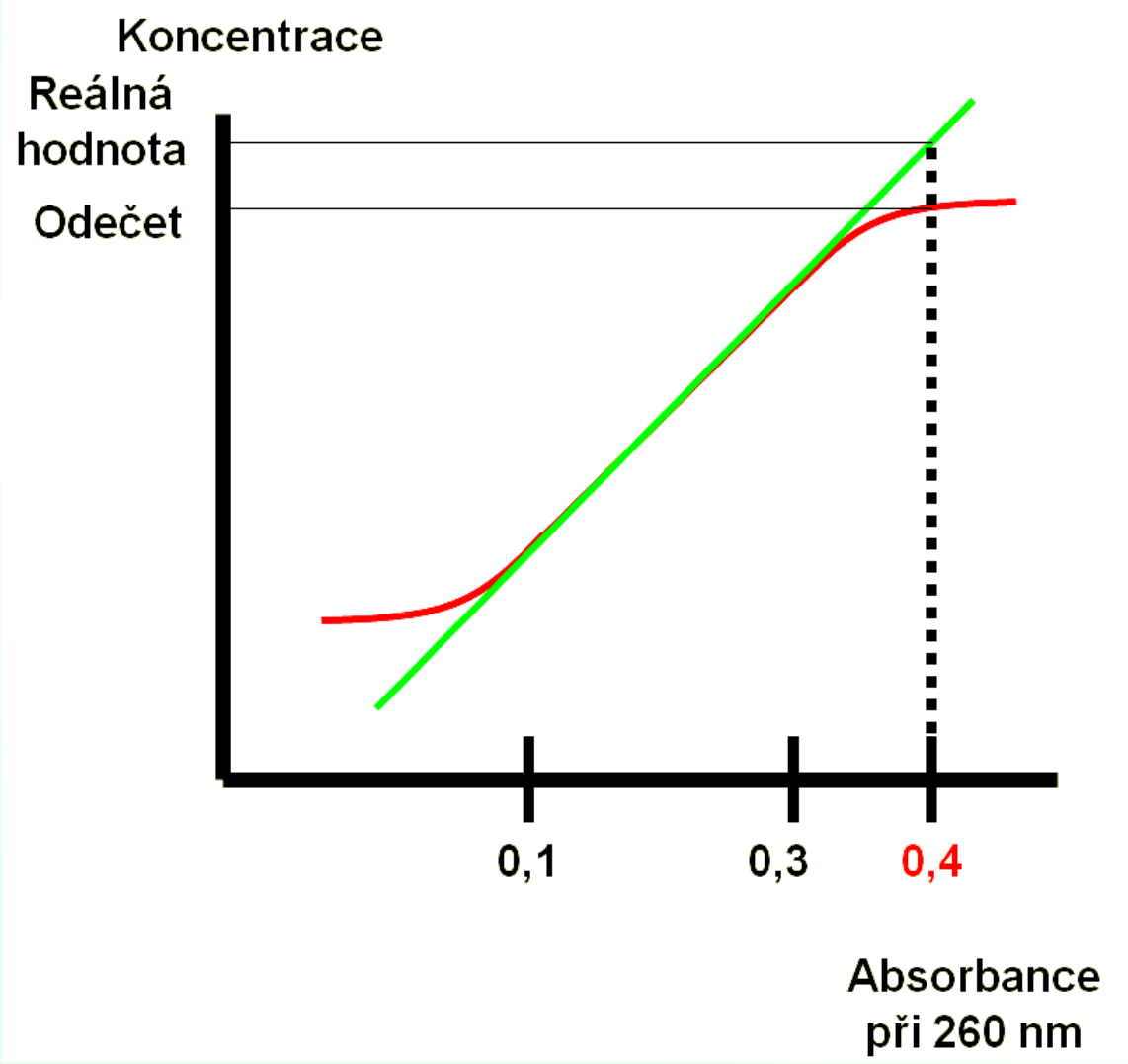

Čistota DNA

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

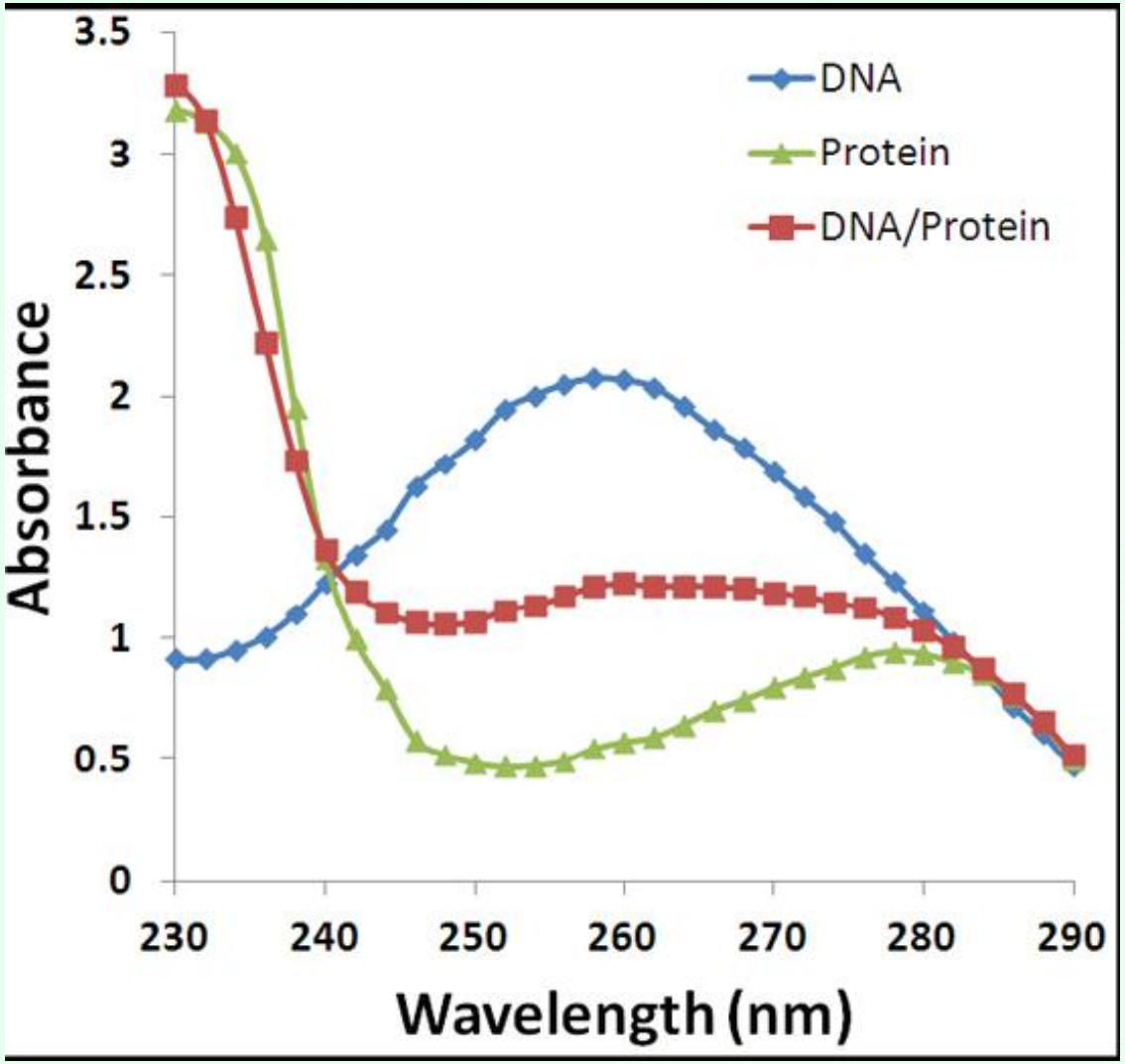

Stanovuje se na základě poměrů absorbancí při různých vlnových délkách.

http://www.biotek.com

Čistota DNA

Lyze buněk a tkání

↓

Extrakce NA

↓

Purifikace NA

↓

Charaktrizace získané NA

$A_{260}/A_{280} = 1,8$

< 1,8 = kontaminace proteiny

> 1,8 = kontaminace RNA

$A_{260}/A_{230} > 2,0$

< 2,0 = kontaminace látkami, které jsou součástí izolačních souprav

MUNI PHARM

Izolace DNA – studentská realita

Nucleic Acid Conc : 22,99 ng/µL

OD260/280 : 1,88

OD260/230 : 2,49

Item	Result
OD260	0,483
OD280	0,267
OD230	0,208
OD320	0,023
Pathlength (mm)	0,700
Dilution	1,000

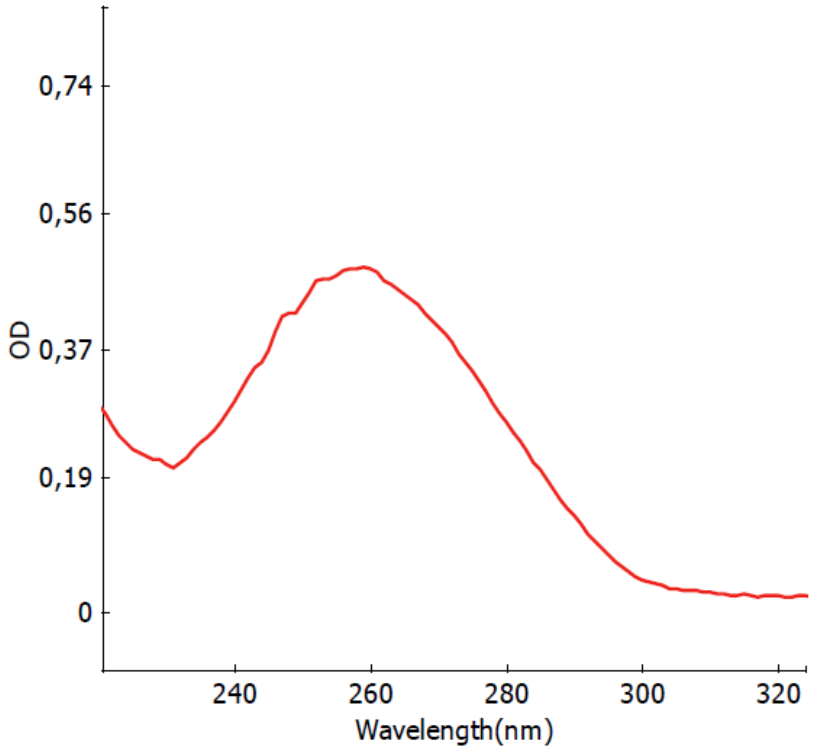

Gratuluji, právě jste zvládli jeden z nejdůležitějších kroků v molekulární biologii

Izolaci nukleových kyselin

MUNI
PHARM